

Innst. O. nr. 63

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Ot.prp. nr. 18 (2004-2005)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om innkreving av underholdsbidrag mv. (bidragsinnkrevingsloven)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Proposisjonens hovedinnhold og bakgrunn

Proposisjonen inneholder forslag til en ny lov om innkreving av underholdsbidrag. Forslaget tar i første rekke sikte på en omfattende lovteknisk modernisering i forhold til gjeldende bidragsinnkrevingslov av 9. desember 1955 nr. 5. Det er imidlertid også inntatt enkelte forslag til materielle endringer.

Innkrevingsarbeidet etter bidragsinnkrevingsloven kan kort beskrives som følger:

De private partene i en bidragssak kan sammen eller hver for seg kreve at bidraget skal innkreves av det offentlige etter reglene i bidragsinnkrevingsloven. I visse tilfelle skal bidraget innkreves av det offentlige, blant annet når det offentlige har refusjonskrav i bidraget for utlagt bidragsforskott.

Krav om offentlig innkreving settes fram for bidragsfogden (trygdekontoret), som skal viderebefordre kravet til Trygdeetatens innkrevingsentral (TI) i Børnevattn som ansvarlig for innkrevingen. I tilknytning til dette avgjør bidragsfogden i hvilken utstrekning innkrevingen skal omfatte gjeld for tidligere terminer.

Innkrevingsentralens oppgaver omfatter videre regnskap over innkomne bidrag, oppstått gjeld og fordelingen av bidrag på kravhaverne. Foruten de private partene, er staten og også kommunene aktuelle kravhavere.

Innkrevingsentralens virkemidler ved innkrevingen er fastlagt i bidragsinnkrevingsloven. Som for

øvrige namsmyndigheter er det viktigste virkemidlet utleggstrekk i lønn. Innkrevingsentralen kan imidlertid også f.eks. kreve motregning i bidragspliktiges krav på tilbakebetaling av skatt.

Innkreving av bidrag fra bidragspliktige bosatt i utlandet skjer ved å kreve bistand fra det andre landet i samsvar med en internasjonal konvensjon der både Norge og det andre landet er medlem.

Proposisjonen bygger for øvrig på en rapport av 30. april 2002, utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av representanter fra daværende Sosial- og helsedepartementet, Barne- og familiedepartementet, Rikstrygdeverket og Trygdeetatens innkrevingsentral.

Hovedformålet med ny bidragsinnkrevingslov er å få en mer oversiktlig og systematisert lov enn den som gjelder. Dagens lov fra 1955 bærer sterkt preg av å ha blitt lappet på.

I 2003 hadde TI ansvaret for innkreving av bidrag til 166 000 barn. Ved utgangen av samme år var antall bidragspliktige med innkreving 113 200. De nye bidragsreglene, med økt vekt på private avtaler og private ordninger, har ført til en nedgang i antall bidragspliktige med offentlig innkreving på om lag 15 000 i forhold til foregående år.

Innkrevingsreglene bør i større grad tilpasses dagens virkelighet. Bidragsinnkrevingsloven utgjør det juridiske grunnlaget for de fullmakter som TI har til tvangsinnfordring overfor bidragspliktige. En ny lov bør sikre klare regler for sentralens virksomhet, ikke minst med henblikk på god effektivitet, service og rettssikkerhet for både bidragspliktige og bidragsmottaker.

Til tross for en klart mer effektiv bidragsinnkreving enn tidligere, har bidragsgjelden forblitt om lag den samme i kroner. Det dreier seg om betydelige beløp - pr. 31. desember 2003 var samlet gjeld 3 004 mill. kroner, inkludert utenlandsgjeld.

Arbeids- og sosialdepartementet mener at arbeidsgrupperapporten gir et godt grunnlag for ny lovgivning på området og har i stor grad fulgt opp tilrådingene når det gjelder behov for modernisering og forenkling av lovgivningen på området.

Rapportens forslag til materielle endringer er fulgt opp i proposisjonen her, med unntak av visse forslag som antas å burde utgå på grunn av innvendinger framsatt i høringsrunden. Et hovedproblem knyttet til disse forslagene var at de innebar at fullmaktene i bidragsinnkrevingsloven i større eller mindre grad ble mer omfattende enn etter de generelle reglene om tvangsfullbyrdelse. Selv om forslagene kunne sies å peke på uheldige forhold som skaper vansker for innkrevingsarbeidet, var de likevel av en slik art at de primært bør få en generell løsning, dvs. en løsning gjeldende for all tvangsfullbyrdelse i Norge.

1.2 Sammendrag av departementets forslag

1.2.1 Lovforslagets oppbygning

Forslaget til ny bidragsinnkrevingslov er, i motsetning til gjeldende lov, inndelt i kapitler for å få en mer systematisk oppbygging:

Kapittel 1 angir lovens anvendelsesområde og bestemmer hvilke typer bidrag og andre krav som kan innkreves etter loven. Kapitlet gir videre definisjoner av de viktigste begrepene i loven.

Kapittel 2 er det mest sentrale kapitlet og gir nærmere regler om innkrevingen. Det gis regler om når innkreving skal iverksettes. I tillegg bestemmes når bidragspliktige skal betale bidraget og bidragspliktiges plikter når betaling uteblir, herunder muligheten for betalingsordning. Dette følges opp av en bestemmelse om de mest sentrale virkemidlene for tvangsinnkreving ved mislighold. Dette følges av en rekke bestemmelser om andre tvangsmidler som TI kan benytte ved mislighold. Forholdet til det ordinære namsapparatet reguleres også, dvs. hvilke utlegg som TI selv ikke kan foreta. Endelig er det gitt en bestemmelse om behandling av bagatellmessige gjeldsbeløp.

I kapittel 3 behandles bidragspliktiges, trekkpliktiges og andres opplysningsplikt. Kapittel 4 inneholder saksbehandlings- og klagereglene. I kapittel 5 reguleres tilbakekreving av feilutbetalinger og hvordan beløpene skal tilbakekreves.

1.2.2 Hovedhensynene bak lovforslaget

I tillegg til endringer med sikte på modernisering, foreslås tiltak for å effektivisere bidragsinnkrevingen, blant annet tiltak for å øke betalingsviljen hos skyldnere som antas å ha økonomi til å forsørge sine barn.

Det foreslås også enkelte materielle endringer med bakgrunn i at man på enkelte områder ønsker at

TI har fullmakter som avspeiler sentralens rolle som innkrever av de pengekrav som har førsteprioritet i samfunnet, nemlig underholdsbidrag til barn og ektefelle.

I lovforslaget er paragrafene gitt en egen overskrift som angir hva bestemmelsene regulerer. For øvrig tar endringene sikte på økt presisjonsnivå, språklig forbedring og modernisering. Det er videre lagt vekt på en mest mulig ensartet språkbruk.

1.2.3 De viktigste endringene i forhold til dagens lov

De viktigste materielle endringer/presiseringer i lovforslaget er følgende:

- Kravet om obligatorisk offentlig innkreving i saker der partene ikke bodde sammen ved barnets fødsel utgår, jf. lovforslaget § 5. Det antas at partenes rett til å avtale bidrag seg imellom og retten for begge parter til å kreve offentlig fastsettelse og innkreving i enhver bidrags sak, i tilstrekkelig grad sikrer barnas rett til forsørgelse. Obligatorisk offentlig innkreving bør kunne begrenses til tilfellene der dette er nødvendig med henblikk på å sikre folketrygdens refusjonskrav for utbetalt bidragsforskott.
- Presisering av at også bidragskrav med grunnlag i privat avtale og andre krav som TI innkrever er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. lovforslaget § 7 og forslaget til endringer i barneloven § 78.
- Lovfesting av dagens praksis med tilbud om betalingsordning til bidragspliktige med betalingsproblemer, jf. lovforslaget § 10.
- Gjeldende adgang til å innkreve bidrag hos bidragspliktiges ektefelle eller foreldre når bidragspliktige arbeider i disse personenes bedrift, foreslås utvidet til å omfatte bidragspliktiges samboer og nære slektninger for øvrig, jf. lovforslaget § 11 tredje ledd. Det vises her til at TI har i økende grad registrert problemer med at bidragspliktige søker å unndra seg forsørgingsplikten ved å "gjemme bort" arbeidsinntekt hos nære slektninger og samboere, uten at det i dag er mulig eksakt å anslå omfanget.
- Presisering av plikt for arbeidsgivere som har brutt trekkplikten til å opplyse om årsaken til bruddet, jf. lovforslaget § 12 første ledd. Det synes, ifølge departementet, ikke urimelig at trekkpliktige gis plikt til å redegjøre for bakgrunnen for forsinkelsen i forhold til innkrevingen av bidraget. Dette skulle heller ikke være spesielt vanskelig eller belastende for arbeidsgiver å utføre.
- Trukne bidragsbeløp ifølge trekkplikten skal tilhøre bidragskreditorene, jf. lovforslaget § 18 andre ledd. Bestemmelsene i § 18 innebærer at bidragsbeløp som er holdt tilbake i bidragspliktiges lønn, ikke kan trekkes inn i arbeidsgivers kon-

- kursbo eller på annen måte gjøres gjenstand for kreditorbeslag, og at beløpene skal tilhøre bidragskreditorene. I tillegg foreslås for ordens skyld presisert at trukne bidragsbeløp som en konsekvens av dette er bidragskreditorenes eiendom. Beløpet kan med den foreslåtte beskyttelse heller ikke i andre tilfeller enn konkurs gjøres til gjenstand for utlegg eller andre tvangsforføyninger fra andre fordringshaveres side.
- Gjeldende adgang til å motregne i tilgodehavende i skatt og statlige avgifter utvides til andre fordringer som bidragspliktige har på det offentlige, jf. lovforslaget § 14 andre ledd, jf. § 22 andre ledd og § 23 andre ledd. TI kan i dag motregne bidrag i bidragspliktiges tilgodehavender i skatt, merverdiavgift og andre statlige avgifter, jf. gjeldende bidragsinnkrevslov § 8 siste ledd. Departementet foreslår at gjeldende adgang til å motregne bidrag i bidragspliktiges krav på det offentlige utbygges til å omfatte alle slike krav, jf. lovforslaget § 14 andre ledd sett i sammenheng med paragrafens første ledd. Aktuelle krav kan være offentlige tilskudd til næringsvirksomhet, f.eks. krav på produksjonstilskott fra Statens kornforretning, etterbetaling av pensjon og ulike stønader fra folketrygden som det kan tas utlegg i.
 - Innføring av regler om avskrivning av uerholdelige bidragskrav, både offentlig og privat gjeld, herunder adgang til redusert innkrevsaktivitet i forhold til bidragsgjeld som anses for uerholdelig, og sletting av gjeld til det offentlige, jf. lovforslaget § 30. I dag regner man med at nær halvparten av samlet bidragsgjeld på ca. 3 mrd. kroner ikke er inndrivbar. En betydelig del av den uerholdelige gjelden er saker uten løpende bidrag. Departementet mener i prinsippet at behandling som uerholdelig med redusert innkrevsaktivitet og særbehandling i bidragsregnskapet skal reserveres for krav der innbetalinger totalt har uteblitt over et visst tidsrom. Det foreslås derfor at et krav skal anses som uerholdelig når det ikke er registrert innbetalinger de siste to årene, tilsvarende kravene i gjeldende forskrift som nevnt over. Videre foreslås at sletting av gjelden, dvs. totalt opphør av innkrevingen, skal skje når TI har hatt saken til innkreving i 10 år uten registrerte innbetalinger (når kravet har vært klassifisert som uerholdelig i 8 år).
 - Innføring av regler om at bidragsgjeld som er lavere enn et halvt rettsgebyr (pr. 1. juli 2004 er rettsgebyret 845 kroner) ikke skal være gjenstand for offentlig innkreving i saker der bidrag har opphørt å løpe, jf. lovforslaget § 17. Departementet foreslår at innkreving skal avsluttes når restgjelden i en bidragssak utgjør mindre enn et halvt rettsgebyr.
 - Skattefogdene får plikt til å gi opplysninger om arvemeldinger mv. som gjelder bidragspliktige og andre som det kan rettes innkreving mot etter loven, jf. lovforslaget § 21.
 - Innføring av hjemmel til å innhente økonomiske opplysninger fra bidragspliktiges ektefelle eller andre nærstående, jf. lovforslaget § 21 tredje ledd. Målet med utvidelsen er å redusere mulighetene for spekulasjon i form av at bidragspliktige via sin husstand og andre nærstående som opptre som arbeidsgivere, unndrar seg forsøringsplikten ved å skjule midler. Det er kun aktuelt å bruke adgangen til å innkreve hos nærstående, og til å innhente økonomiske opplysninger, når den nærstående opptre som bidragspliktiges arbeidsgiver, og opplysninger i saken gir grunn til mistanke.
 - Presisering av TIs adgang til å opptre i konkurs mv., jf. lovforslaget § 31 andre ledd.
 - Utvidelse av foreldelsesfristen for adgang til å reise straffesak etter straffebestemmelsene i loven, jf. lovforslaget § 33 femte ledd. Departementet mener at brudd på opplysningsplikten bør være straffbare. Korrekt informasjon er svært vesentlig for innkrevingen, og arbeidsgiverne og andre trekkpliktige er en viktig kilde til slik informasjon. Det presiseres at kun grove eller gjentatte brudd på opplysningsplikten vil bli anmeldt. Straffebestemmelsen foreslås i prinsippet å gjelde alle som har opplysningsplikt etter loven. I lovforslaget § 33 femte ledd foreslås at foreldelsesfristen for å reise straffesak i bidrags saker utvides til 5 år. Gjeldende frist følger av straffeloven § 67 og er på 2 år. Denne fristen oppleves av TI som for kort i enkelte saker. Det er først og fremst i bidrags saker der det løpende bidrag har opphørt at det er behov for lengre frist. En har vurdert om 3 år bør være tilstrekkelig som foreldelsesfrist for påtale, som bl.a. i skattebetalingsloven § 53. Problemene med dårlige betalere, kombinert med bidragenes særstilling i forhold til andre pengekrav, gjør det naturlig å fastsette en noe lengre foreldelsesfrist, dvs. 5 år.
 - Unntak fra foreldelsesfristen for namsutlegg som ikke er realregistrerte, jf. forslag til endring i panteloven § 5-13 andre ledd. Departementet foreslår at panteloven § 5-13 andre ledd gis en tilføyelse slik også namsutlegg i ikke-realregistrerte goder for dekning av bidragskrav skal kunne få lengre foreldelsesfrist enn 3 år etter samme vilkår som krav på skatt og offentlige avgifter. Som skattekrav, er også bidragskrav gjenstand for hyppige klager og langvarige tvister. Bidragskrav har høy prioritet og bør også på dette området sikres det samme rettsvern som skatte- og avgiftskrav.

- Hjemmel for å illegge partene gebyr i forbindelse med betalingsformidlingen, jf. lovforslaget § 36 bokstav d. Det er i dag ikke hjemmel i bidragsinnkrevingsloven for å kreve gebyr for arbeidet med betalingsformidlingen i bidrags saker. For å få dekket inn en del av statens utgifter til bidragsarbeidet, er det derimot med virkning fra 1. juni 2002 innført gebyr for fastsettelse og endring av bidrag. Det forutsettes at belastningen ved innkrevingsgebyret framtrer som moderat. Departementet finner derfor at den nye loven om bidragsinnkreving bør hjemle et eventuelt gebyr for offentlig innkreving. Etableringen av en gebyrordning forutsetter imidlertid nærmere utredning og høring.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Erikson og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, er enige i at bidragsinnkrevningsloven trenger en modernisering og at man foretar enkelte grep som effektiviserer bidragsinnkrevningen. Komiteen slutter seg også til at man nå samler likeartede forhold, og splitter uensartede forhold i samme paragraf.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil peke på at tallet på samlivsbrudd og antallet bidragsberettigede har økt dramatisk, samtidig som de nye bidragsreglene har ført til økt bruk av private avtaler og private ordninger. Alle endringene medfører et behov for at innkrevingsreglene i større grad tilpasses dagens virkelighet.

Til lovens kap. 1 Innledende bestemmelser

Komiteen slutter seg til anvendelsesområdet og gjensidighetsavtaler med fremmede stater om at rettskraftig dom om underholdsbidrag kan fullbyrdes der.

Komiteen vil peke på at forslaget fra Regjeringen styrker innkrevingsmulighetene i sakene der bidragspliktige har størst mulighet til å unndra seg bidragsplikten, dvs. saker som involverer selvstendig næringsdrivende. Komiteen viser til at etter gjeldende rett kan bidragsinnkreving rettes mot foreldre eller ektefelle når bidragspliktige arbeider i disse per-

sonenes bedrift. Hensikten er å motvirke unndragelser ved at bidragspliktige tilsynelatende arbeider uten å få utbetalt lønn.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, har merket seg at adgangen til bidragsinnkreving blir foreslått utvidet til å omfatte samboere og andre nære slektninger enn foreldre. Flertallet støtter dette forslaget med bakgrunn i at samboere og ektefeller bør omfattes av samme regelverk når det gjelder bidragsinnkreving. Hvis det er mistanke om at andre familiemedlemmer medvirker til at den bidragspliktige kan unndra seg bidragsplikten, mener flertallet at det er rimelig at adgangen til bidragsinnkreving utvides til også å gjelde den gruppen. Flertallet ser det som viktig å signalisere at unndragelse fra bidragsplikten er uakseptabelt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti fremmer forslag om å utvide definisjonene av nære slektninger med svigerforeldre i § 3 siste ledd.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 3 siste ledd skal lyde:

Med nære slektninger menes barn, barnebarn, foreldre, besteforeldre, svigerforeldre, søsken, søskenbarn, onkel, tante, nevø og niese."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at bidragsinnkreving etter gjeldende rett kan rettes mot foreldre eller ektefelle når bidragspliktige arbeider i disse personers bedrift. Disse medlemmer viser til at hensikten med dette er å motvirke unndragelser ved at bidragspliktige tilsynelatende arbeider uten å få utbetalt lønn. Disse medlemmer mener samboere må omfattes av det samme regelverket som ektefeller når det gjelder bidragsinnkreving. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om at adgangen til bidragsinnkreving blir utvidet til å gjelde samboer når den bidragspliktige jobber i dennes bedrift.

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter derimot ikke forslaget om at adgangen til bidragsinnkreving også utvides til å gjelde andre nære slektninger, så som barn, barnebarn, besteforeldre, søsken, søskenbarn, onkel, tante, nevø og niese.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til endringen gjort i § 5, om at kravet om obligatorisk offentlig innkreving i saker der partene ikke har bodd sammen ved barnets fødsel utgår. Dette flertallet merker seg at man også i loven nå tar hensyn til

den endrede samfunnsutviklingen, og at selv om partene ikke bor sammen, kan de være i stand til å inngå avtaler som sikrer felles barn.

Dette flertallet merker seg at man nå også har fått en presisering av at også bidragskrav med grunnlag i privat avtale og andre krav som TI (Trygdeetatens innkrevningssentral) innkrever er tvangsgrunnlag for trekk i § 7, og at man gjør de nødvendige endringene også i barneloven.

Til lovens kap. 2 Innkrevingen

Komiteen har merket seg endringen som gjelder bidragspliktige med liten betalingsevne i § 10. Ved at bidragspliktige får muligheten til å inngå betalingsordning, kan nok også betalingsviljen øke betydelig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til statsrådets brev av 2. mars 2005 (vedlegg 2) og har merket seg forslag til mulig presisering som kan gjøres i forhold til § 11 tredje ledd, om at dette gjelder bare dersom det er grunn til mistanke om at den eller de nærstående medvirker til forsømmelse av bidragsplikten.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet, fremmer følgende forslag:

"§ 11 tredje ledd skal lyde:

Bidrag pålagt en som arbeider i ektefellens, samboerens, foreldrenes eller andre nære slektingers bedrift, kan innkreves hos de nevnte personene. Dette gjelder bare dersom det er grunn til mistanke om at den eller de nærstående medvirker til forsømmelse av bidragsplikten."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å forsterke bestemmelsen ytterligere ved tilføye "særlig grunn", og fremmer følgende forslag:

"§ 11 tredje ledd skal lyde:

Bidrag pålagt en som arbeider i ektefellens, samboerens, foreldrenes eller andre nære slektingers bedrift, kan innkreves hos de nevnte personene. Dette gjelder bare dersom det er særlig grunn til mistanke om at den eller de nærstående medvirker til forsømmelse av bidragsplikten."

Komiteen har merket seg at det forutsettes at bidragspliktige arbeider i disse personers bedrift. Komiteen slutter seg til presiseringen av at arbeidsgiver plikter å opplyse om grunnen til bruddet på trekkplikten i hht. § 12.

Komiteen slutter seg også til forslaget om at trukne bidrag skal tilhøre bidragskreditorene i § 18 andre ledd. Det virker fornuftig å sikre innbetalte bidrag fra for eksempel arbeidsgivers kreditorer.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener samboere må omfattes av det samme regelverket som ektefeller når det gjelder adgang til bidragsinnkreving. Dette medlem støtter forslaget om at adgang til bidragsinnkreving utvides til å gjelde samboer når bidragspliktige jobber i dennes bedrift. Dette medlem støtter ikke forslaget om at innkrevingsadgangen utvides til å gjelde andre nære slektinger.

Dette medlem fremmer følgende forslag til alternativ § 11 tredje ledd:

"§ 11 tredje ledd skal lyde:

Bidrag pålagt en som arbeider i ektefellens, samboerens eller foreldrenes bedrift, kan innkreves hos de nevnte personene."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet slutter seg ikke til forslaget om å utvide motregningen i tilgodehavende på andre fordringer som bidragspliktige har på det offentlige, jf. lovforslaget § 14 annet ledd, jf. § 22 annet ledd og § 23 annet ledd. Det foreslås i proposisjonen at man også skal kunne motregne mot offentlige tilskudd til næringsvirksomhet, noe som disse medlemmer ser, kan sette hele virksomheten i fare. Et annet forslag er at TI kan motregne mot etterbetaling av pensjon eller trygd. Disse medlemmer finner det svært uheldig å bruke etterbetaling i pensjon og trygd som motregning. Grunnen er at mens man venter på trygd og/eller pensjon må svært mange leve av sosialhjelp. Sosialhjelpen skal kun være midlertidig og er derfor minstesats for hva man skal greie seg for. Det vil da være svært uheldig om TI skal legge beslag på etterbetalingen, når man får tilkjent trygd eller pensjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at motregningsadgangen i dag omfatter tilbakebetaling av skatt og merverdiavgift samt andre statlige avgifter. Flertallet mener det er formålstjenlig at motregningsadgangen utvides til også å gjelde andre fordringer som den bidragspliktige har på det offentlige, inkludert etterbetaling av pensjoner. Flertallet vil peke på at Regjeringens forslag ligger innenfor de rammer som dekningsloven setter.

Komiteen slutter seg til at bidragsgjeld som er lavere enn et halvt rettsgebyr ikke skal være gjenstand for offentlig innkreving, jf. § 17.

Til lovens kap. 3 Opplysningsplikt

Komiteen viser til brev av 2. mars 2005 (vedlegg 2) fra statsråd Høybråten og har merket seg forslag til mulig presisering som kan gjøres i § 21 tredje ledd, og henvisningen til § 11 tredje ledd. Dette vil begrense også opplysningsplikten til å dreie seg om de som er medhjelpere til unndragelse av bidragsplikten. Komiteen viser til brev av 24. februar (vedlegg 1) og 2. mars 2005 fra statsråd Høybråten som forklarer inngående hvordan dette er tenkt. Også Datatilsynets merknader fra høringen har det blitt tatt hensyn til.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"§ 21 tredje ledd skal lyde:

Bidragspliktiges nærstående som det iverksettes innkreving mot etter § 11 tredje ledd, kan pålegges å gi Innkrevingsentralen opplysninger om sine arbeids-, inntekts- og formuesforhold. Innkrevingsentralen kan i slike tilfelle også kreve opplysninger om nærstående etter reglene i første og andre ledd."

Komiteen vil peke på at det ikke er meningen at nærstående personer generelt skal ha opplysningsplikt. Slike opplysninger skal kun hentes inn i et unndragelsestilfelle hvor det skal foretas innkreving hos disse personene. Komiteen mener en generell opplysningsplikt ville virke støtende.

Til lovens kap. 6 Forskjellige bestemmelser

Komiteen slutter seg til innføringen av regler om avskrivninger av uerholdelige bidragskrav, både offentlig og privat gjeld, jf. lovforslagets § 30. Dette gir TI en reell mulighet til å slette krav etter åtte år. Det betyr en effektivisering av driften ved Innkrevingsentralen.

Komiteen slutter seg til endringene i §§ 31 og 33 femte ledd og pantelovens § 5-13 annet ledd, som omhandler konkurser, foreldelsesfristen for straffesaker og foreldelsesfristen for namsutlegg.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, går imot at man gjennom forskrift åpner for å ilegge partene gebyr i forbindelse med betalingsformidling, jf. lovforslaget § 36 bokstav d. Det er allerede innført gebyr ved fastsettelse og endring av bidrag, og når det kan oppfattes slik at man ikke har bestemt seg for hva slags gebyr man skal innføre, men bare sikre seg muligheten gjennom en lovparagraf, mener flertallet at bokstav d bør utgå av lovforslaget, og at Regjeringen får komme tilbake med egen sak om gebyret på et senere tidspunkt. Ved innføring av gebyr på betalingsformidling vil innkrevingsentralen lett kunne bli forretning for det offentlige, ved at gebyrene raskt kommer til å overstige de reelle kostnadene. Flertallet

er motstandere av at innkreving skal være nok en inntektskilde for staten.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til lovforslagets § 36 bokstav d. Disse medlemmer viser videre til at gebyrene ved bidragsfastsettelse/ending av bidrag har økt mer enn opprinnelig forutsatt, og at gebyrene raskt overstiger de reelle kostnadene ved bidragsinnkreving. Ved fastsettelse av nivå på gebyr vil disse medlemmer vurdere den samlede gebyrbelastning på fastsettelse/ending og innkreving av bidrag.

Disse medlemmer støtter forslaget til § 36 bokstav d og fremmer følgende forslag:

"§ 36 bokstav d skal lyde:

Ileggelse av gebyr i forbindelse med innbetaling og utbetaling av underholdsbidrag, som i tilfelle blir å innkreve av Innkrevingsentralen sammen med bidraget eller ved avregning i utbetalinger av bidrag."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

§ 36 bokstav d skal lyde:

Ileggelse av gebyr i forbindelse med innbetaling og utbetaling av underholdsbidrag, som i tilfelle blir å innkreve av Innkrevingsentralen sammen med bidraget eller ved avregning i utbetalinger av bidrag.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Bidrag pålagt en som arbeider i ektefellens, samboerens, foreldrenes eller andre nære slektingers bedrift, kan innkreves hos de nevnte personene. Dette gjelder bare dersom det er særlig grunn til mistanke om at den eller de nærstående medvirker til forsømmelse av bidragsplikten.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

§ 3 siste ledd skal lyde:

Med nære slektinger menes barn, barnebarn, foreldre, besteforeldre, svigerforeldre, søsken, søskenbarn, onkel, tante, nevø og niese.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 4*

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Bidrag pålagt en som arbeider i ektefellens, samboerens eller foreldrenes bedrift, kan innkreves hos de nevnte personene.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om innkreving av underholdsbidrag mv.
(bidragsinnkrevingsloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser*§ 1 Anvendelsesområde*

Etter reglene i loven her innkreves underholdsbidrag som påhviler noen etter barneloven, ekteskapsloven eller barnevernloven. Det samme gjelder andre krav som etter loven her eller andre lover skal innkreves av Trygdeetatens innkrevingsssentral. Også krav på saksomkostninger som det offentlige er tilkjent i rettsaker om krav som nevnt i første og andre punktum, innkreves etter reglene i loven her.

§ 2 Gjensidighetsavtaler

Ved overenskomst med fremmed stat kan det bestemmes at en rettskraftig dom om underholdsbidrag som kan fullbyrdes der, også kan fullbyrdes i Norge. Det samme gjelder for annen rettsavgjørelse, forvaltningsvedtak eller skriftlig vedtakelse som kan tvangsfullbyrdes i vedkommende fremmede stat. Første punktum gjelder også for bidrag til utgifter ved fødselen og for kostnader som er pålagt den bidragspliktige i forbindelse med bidragsaken.

Avtale som nevnt i første ledd kan også inngås med områder innenfor en stats territorium, som ifølge statens lovgivning er gitt myndighet til å inngå slike avtaler.

Fullbyrdingen av utenlandske bidragskrav mv. som nevnt i første og andre ledd skjer etter reglene i loven her. Bestemmelsene i tvangsfullbyrdesloven § 7-3 tredje ledd gjelder ikke.

Kongen kan gjøre unntak fra bestemmelsene i tredje ledd.

§ 3 Definisjoner

Med underholdsbidrag menes bidrag til barn eller ektefelle som er pålagt i tvangskraftig dom eller forvaltningsvedtak, eller som er fastsatt i skriftlig avtale.

Med bidragsmottaker menes den som har rett til å motta underholdsbidrag som bidragsberettiget eller på vegne av bidragsberettigede barn.

Med bidragspliktig menes den som er pålagt å betale underholdsbidrag.

Med trekkpliktig menes arbeidsgiver eller andre som er pålagt å foreta trekk i bidragspliktiges lønn mv. i medhold av § 11.

Med nære slektninger menes barn, barnebarn, foreldre, besteforeldre, søsken, søskenbarn, onkel, tante, nevø og niese.

§ 4 Innkrevingsssentralen

Innkrevning etter loven her foretas av Trygdeetatens innkrevingsssentral (Innkrevingsssentralen). Innkrevingsssentralen er underlagt Rikstrygdeverket.

Departementet kan bestemme at innkreving skal skje gjennom en særskilt bidragsfogd dersom en av partene bor i utlandet. Reglene i loven her gjelder tilsvarende for slik særskilt bidragsfogd så langt de passer.

§ 5 Når Innkrevingsssentralen skal foreta innkreving

Bidragsmottakeren eller bidragspliktige kan når som helst kreve at framtidige bidrag skal betales til Innkrevingsssentralen. Det samme gjelder bidrag som er forfalt inntil ett år forut for den måned da kravet om innkreving blir framsatt. Innkrevingsssentralen kan også overta innkrevingen av bidrag som er forfalt lenger tilbake i tid dersom det foreligger særlige grunner til at bidragsmottaker ikke har framsatt kravet tidligere.

Innkrevingsssentralen skal alltid kreve inn det samlede underholdsbidrag når folketrygden har krav på refusjon i bidrag for utbetalt bidragsforskott etter forskotteringsloven. Innkrevingsssentralen skal også kreve inn bidrag fastsatt etter barnevernloven § 9-2 på grunnlag av omsorgsovertakelse.

§ 6 Forholdet til farskap

Innkrevning av underholdsbidrag til barn kan ikke iverksettes før farskapet er fastsatt etter reglene i barneloven. Bidrag som blir krevd inn før en dom er rettskraftig, eller etter at en farskapssak er gjenopptatt eller det er reist sak om endring av farskapet, skal avsettes og gjøres opp først når saken er endelig avgjort.

§ 7 Tvangsgrunnlag

Avgjørelse eller skriftlig avtale om underholdsbidrag og andre krav som etter loven her eller andre lover skal innkreves av Innkrevingsssentralen, er tvangsgrunnlag for utlegg. Dette gjelder også når Innkrevingsssentralen sender begjæring om utlegg til namsmannen etter § 16. Bidragskrav som overføres

for privat innkreving etter §§ 17 og 30, beholder tvangsgrunnlaget.

Kapittel 2. Innkrevingen

§ 8 Igangsetting av innkreving

Bidragfogden skal straks overføre saken til innkreving når henvendelse om dette er mottatt og det er klart at det foreligger grunnlag for innkreving, jf. § 5 og barneloven § 78.

Når det er nødvendig for å hindre at innkrevingen forsinkes vesentlig, skal innkreving av framtidige terminer iverksettes uten å vente på avklaring av om det er grunnlag for å kreve inn bidrag for tilbakelagte tidsrom.

§ 9 Betalingsfrister

Den bidragspliktige skal ukrevd og uten opphold betale forfalte bidragsterminer til Innkrevingsssentralen.

Løpende bidrag skal betales forskottsvis for hver måned og på et så tidlig tidspunkt at bidraget kan være bidragsmottakeren i hende i begynnelsen av hver måned. Betalingsfristen fastsettes av Innkrevingsssentralen.

§ 10 Betalingsordning ved mislighold

Dersom betalingsfristene etter § 9 ikke holdes, skal den bidragspliktige innen åtte dager etter fristen underrette Innkrevingsssentralen om grunnen til dette og samtidig redegjøre for sine arbeids-, inntekts- og formuesforhold.

Dersom Innkrevingsssentralen finner det hensiktsmessig, kan bidragspliktige tilbys en betalingsordning.

§ 11 Trekk i lønn e.l. ytelser

Blir et bidrag ikke betalt ved forfall, kan Innkrevingsssentralen uten opphold innkreve den forfalte termin ved trekk i skyldnerens krav på lønn eller andre liknende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7.

Når skyldneren har misligholdt sin bidragsplikt og ikke stiller sikkerhet, kan det gis pålegg om trekk også for uforfalte bidragskrav.

Bidrag pålagt en som arbeider i ektefellens, samboerens, foreldrenes eller andre nære slektingers bedrift, kan innkreves hos de nevnte personene. Dette gjelder bare dersom det er grunn til mistanke om at den eller de nærstående medvirker til forsømmelse av bidragsplikten.

§ 12 Trekkpliktiges oppgaver mv.

Dersom trekkpliktige ikke overholder trekkplikten etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22, skal ved-

kommende snarest underrette Innkrevingsssentralen om årsaken til unnlåtelsen.

Krav mot trekkpliktige etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22 tredje ledd kreves inn av Innkrevingsssentralen etter reglene i loven her.

§ 13 Forretning for utleggspant som kan foretas av Innkrevingsssentralen

Innkrevingsssentralen kan innkreve forfalt bidrag ved å stifte utleggspant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretningen kan holdes på Innkrevingsssentralens kontor etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd.

§ 14 Særskilt dekningsadgang

Innkrevingsssentralen kan motregne forfalt bidrag i overskytende skatteforskuddsbeløp etter skatteavregningen og i krav på tilbakebetaling av for meget innbetalt merverdiavgift eller andre offentlige avgifter.

Innkrevingsssentralen kan også motregne forfalt bidrag i andre fordringer som den bidragspliktige har på det offentlige, inkludert etterbetaling av ytelser etter folketrygdloven og andre stønadslover, forutsatt at det etter dekningsloven er adgang til å ta utlegg i de aktuelle fordringene.

§ 15 Midlertidig sikring

Innkrevingsssentralen kan begjære arrest for krav som den innkrever etter loven her.

Før farskapsspørsmålet er endelig avgjort, kan arrest begjæres overfor den som etter det moren opplyser kan være far til barnet.

§ 16 Utleggsforretning for alminnelig namsmann

Finner Innkrevingsssentralen at forfalt bidrag bør søkes inndrevet ved forretning for utleggspant i tilfeller der den ikke selv kan holde forretningen, sender den begjæring om utlegg til namsmannen. Tvangsdekning i det formuesgodet som det er tatt utlegg i, skjer etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven.

§ 17 Beløpsmessige begrensninger

I saker der bidraget har opphørt å løpe, kan Innkrevingsssentralen avslutte innkreving av bidragsgjeld dersom samlet gjeld i saken er lavere enn et halvt rettsgebyr. Gjeld til det offentlige skal i så fall slettes, mens privat gjeld overføres bidragsmottakeren for privat innkreving.

§ 18 Bidragskravenes beskyttelse ved konkurs mv.

Den del av lønn o.l. som den trekkpliktige skal holde tilbake, kan ikke trekkes inn i bidragspliktiges

konkursbo og heller ikke gjøres til gjenstand for utlegg eller andre tvangsforføyninger fra fordringshaveres side.

Trukne beløp kan ikke trekkes inn i trekkpliktiges konkursbo eller på annen måte være gjenstand for fordringshaveres forføyninger. De trukne beløp tilhører bidragskreditorene og skal ved konkurs uten opphold overføres til Innkrevingsentralen.

Kapittel 3. Opplysningsplikt

§ 19 Bidragspliktiges opplysningsplikt

Bidragspliktige skal ukrevd, og innen åtte dager, opplyse Innkrevingsentralen om skifte av bo- eller oppholdssted.

Innkrevingsentralen kan kreve at bidragspliktige gir opplysninger om sine arbeids-, inntekts- og formuesforhold. Det samme gjelder andre opplysninger som kan ha betydning for vurderingen av vedkommendes betalingsevne, jf. dekningsloven § 2-7.

§ 20 Trekkpliktiges opplysningsplikt

Innkrevingsentralen kan kreve at arbeidsgiveren eller annen trekkpliktig gir opplysninger om bidragspliktiges inntekts- og formuesforhold.

§ 21 Opplysningsplikt for andre

Innkrevingsentralen kan kreve at likningsmyndighetene gir opplysninger om inntekts- og formuesforholdene til bidragspliktige så vel etter tidligere likninger som etter siste selvangivelse, og også om hvordan ansettelsene er framkommet. Innkrevingsentralen kan videre kreve at skattefogdene gir opplysninger om arv og gaver som det skal gis melding om etter lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver.

Innkrevingsentralen kan kreve at forsikringsselskaper, banker og andre som har formuesverdier til forvaring eller forvaltning, skal gi Innkrevingsentralen opplysninger om midler som tilhører en bidragspliktig.

Bidragspliktiges nærstående som det iverksettes innkreving mot etter § 11 tredje ledd, kan pålegges å gi Innkrevingsentralen opplysninger om sine arbeids-, inntekts- og formuesforhold. Innkrevingsentralen kan i slike tilfelle også kreve opplysninger om nærstående etter reglene i første og andre ledd.

Rikstrykdeverket kan også kreve opplysninger som nevnt i paragrafen her.

Kapittel 4. Saksbehandling og klage

§ 22 Saksbehandling

Ved Innkrevingsentralens tvangsfullbyrdelse etter loven her gjelder tvangsfullbyrdsloven §§ 5-6 til 5-15, §§ 5-17 til 5-19, § 7-9 og §§ 7-11 til 7-28 om

gjennomføring av utleggsforretningen så langt de passer.

Motregning etter § 14 gjennomføres ved at Innkrevingsentralen gir pålegg til den som skal foreta utbetalingen på det offentlige vegne om å overføre det aktuelle beløpet til sentralen. Samtidig skal skyldneren gis underretning om motregningen og om klagefristen etter § 23 andre ledd.

§ 23 Klage over tvangsfullbyrdelse og motregning

Tvangsfullbyrdsloven § 5-16 om klage gjelder tilsvarende for beslutninger om tvangsfullbyrdelse etter loven her.

Klageadgangen etter første ledd gjelder også beslutning om motregning etter § 14. Klagefristen er en måned etter at motregning er foretatt.

Dersom det er grunn til å anta at en nærmere begrunnelse for beslutningen kan føre til at klagen blir trukket tilbake, kan Innkrevingsentralen, uten hinder av reglene i tvangsfullbyrdsloven § 5-16 andre ledd andre punktum, gi klageren begrunnelsen med spørsmål om klagen opprettholdes.

§ 24 Klage over andre vedtak mv.

Avgjørelser som treffes av Innkrevingsentralen og som ikke går ut på tvangsfullbyrdelse, kan påklages til Rikstrykdeverket for så vidt de etter sin art er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 3 første ledd.

Tilbud om eller endring av betalingsordning etter § 10 kan ikke påklages.

Kapittel 5. Tilbakekreving av bidrag og bidragsforskott mv.

§ 25 Tilbakekreving ved dobbeltheving av betalingsanvisning

Dersom en anvisning for utbetaling av bidragsforskott eller bidrag for en termin er kommet bort, og det er utstedt en ny anvisning mot erklæring fra mottakeren om å returnere den tidligere anvisningen dersom den skulle komme til rette, skal det som er for meget utbetalt på grunn av at mottakeren hever begge anvisninger, motregnes i senere utbetalingstermin.

Dersom det for meget utbetalte ikke kan gjøres opp som nevnt i første ledd, kan beløpet innkreves etter reglene i loven her.

§ 26 Tilbakekreving ved feilutbetalinger

Beløp som Innkrevingsentralen har utbetalt til personer som ikke hadde krav på utbetalingen, skal kreves tilbake dersom den som har fått utbetalingen forsto eller burde ha forstått at den skyldtes en feil.

Bestemmelsen i første ledd gjelder tilsvarende for underholdsbidrag til ektefelle eller barn som bidragspliktige har betalt direkte til bidragsmottaker etter at bidragspliktige er gjort kjent med at betaling

skal skje til Innkrevingsssentralen. Som betaling direkte til bidragsmottaker regnes også betaling til tredjeperson etter oppfordring fra bidragsmottaker.

§ 27 Oppgjør ved betaling av bidrag til andre enn Innkrevingsssentralen

Bidragspliktig som er gjort kjent med at bidraget skal betales til Innkrevingsssentralen, kan pålegges å betale beløpet på nytt dersom bidragspliktige likevel betaler bidraget til andre. Dette gjelder likevel bare i den utstrekning bidraget ikke blir krevd inn fra mottakeren etter § 26 andre ledd.

§ 28 Innkrevingsmåten

Beløp som kreves tilbake etter § 26 eller etter pålegg om å betale på nytt etter § 27, kan innkreves av Innkrevingsssentralen etter reglene i loven her. Ved tilbakebetalingskrav som retter seg mot bidragsmottaker, kan det likevel foretas trekk i løpende terminer eller i etterbetaling av bidragsforskott eller bidrag.

§ 29 Saksbehandling og gjennomføring av vedtaket

Vedtaket om tilbakekreving etter §§ 25 og 26 og pålegg etter § 27 treffes av bidragsfogden. Vedtaket kan påklages til fylkestyngdekantoret.

Innkrevning etter §§ 26 og 27 kan ikke iverksettes før eventuell klage er avgjort.

Kapittel 6. Forskjellige bestemmelser

§ 30 Uerholdelige bidragskrav

Et bidragskrav anses som uerholdelig når Innkrevingsssentralen har forsøkt innkreving etter reglene i loven her uten at det er registrert innbetalinger de siste to årene.

I saker med uerholdelige bidragskrav kan innkrevningstiltak begrenses til regelmessig maskinell kontroll mot tilgjengelige registre, og slike krav skal tas ut av det ordinære bidragsregnskapet.

Bidragskrav som har vært ansett som uerholdelige i minst åtte år, skal ikke lenger innkreves etter loven her. Offentlige bidragskrav skal da slettes. Den delen av kravet som tilfaller en privat part skal overføres vedkommende for privat innkreving. Bestemmelsene i leddet her gjelder ikke dersom det fortsatt er løpende bidrag i saken.

§ 31 Innkrevingsssentralens partsstilling

Innkrevingsssentralen utøver statens partsstilling ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig behandling i forbindelse med innkreving og sikring av krav som inndrives etter loven her.

Innkrevingsssentralen kan herunder begjære konkurs og generelt opptre som fordringshaver i saker om gjeldsforhandling, gjeldsordning, behandling av

dødsbo, tvangsakkord og konkurs for å ivareta folketrygdens krav på refusjon i bidrag for dekning av utlagt bidragsforskott. I den utstrekning det er private krav i slike saker, opptre Innkrevingsssentralen også på vegne av bidragsmottaker.

Rikstrygdeverket kan overta utøvelsen av partsstillingen i enkeltsaker eller i grupper av saker.

§ 32 Ettersøking

Når bidragspliktiges oppholdssted ikke er kjent, kan Innkrevingsssentralen kreve vedkommende etter søkt gjennom politiet.

§ 33 Straffebestemmelser

Den som forsettlig eller uaktsomt unnlater å betale løpende bidrag eller bidragsgjeld som innkreves etter denne lov, selv om vedkommende har eller har hatt midler til å betale eller evne til å skaffe seg midler, straffes med bøter eller med fengsel i inntil seks måneder. Dette gjelder likevel ikke tilfeller der farskapet er omtvistet og bidrag innkreves før det foreligger rettskraftig dom i farskaps sak.

Trekkpliktig som forsettlig eller uaktsomt unnlater å foreta trekk eller betale videre trukne beløp, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-22, straffes med bøter.

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer opplysningsplikten etter § 10, § 12 første ledd eller §§ 19 til 21 ved å unnlate å gi opplysninger eller gi uriktige opplysninger, straffes med bøter eller med fengsel i inntil tre måneder.

Overtredelser som nevnt i første til tredje ledd regnes som forseelser.

Foreldelsesfristen for adgangen til å reise straffesak etter loven her er fem år.

§ 34 Utbetalingsmåten

Utbetalinger som foretas av Innkrevingsssentralen skjer ved overføring til en bankkonto her i landet dersom mottakeren har eller oppretter en slik konto. Innkrevingsssentralen kan kreve opplysninger om mottakerens kontonummer fra annet offentlig organ.

Dersom mottakeren ikke har bankkonto her i landet, velges utbetalingsmåten under hensyn til mottakerens ønske. Ved utbetaling til utlandet må mottakeren dekke merkostnadene i forhold til overføring til en bankkonto i Norge. Merkostnadene avregnes i utbetalingene.

§ 35 Revisjon mv.

Reglene om revisjon i folketrygdloven § 20-8 og reglene om plikt til å holde folketrygdens midler skilt fra øvrige midler mv. etter folketrygdloven § 23-11 første og andre ledd gjelder tilsvarende.

§ 36 Forskrifter

Departementet gir forskrifter om gjennomføringen av bestemmelsene i loven her, herunder om

- a) innkreving og regnskapsmessig behandling av uerholdelige bidragskrav mv. etter § 30, herunder regler om når et krav skal anses uerholdelig og om opphør av innkreving og sletting av krav,
- b) rekkefølgen mellom offentlige krav og bidragsberettigedes krav ved fordelingen av innkrevd underholdsbidrag,
- c) renter eller gebyr ved forsinket innbetaling av bidrag,
- d) gjennomføringen av bestemmelsene i § 34 om utbetalingsmåten for bidrag mv. Det kan herunder bestemmes at visse saker eller typer av saker skal unntas fra paragrafen,
- e) hvordan trekkpliktige skal innbetale trukne beløp til Innkrevingsentralen og om trekkpliktiges myndighet til å råde over trukne beløp.

§ 37 Ikraftsettings- og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov 9. desember 1955 nr. 5 om innkreving av underholdsbidrag mv. (bidragsinnkrevingsloven).

Loven får virkning også for saker der innkreving er igangsatt eller begjært igangsatt før lovens ikraftsetting, likevel slik at straffebestemmelsene i § 33 bare gjelder for overtredelser som finner sted etter lovens ikraftsetting.

Forskrift om avgjørelsesmyndighet mv. for Statens innkrevingsentral i saker om innkreving av underholdsbidrag, fastsatt av Sosialdepartementet 18. juni 1993 med hjemmel i bidragsinnkrevingsloven § 1 tredje ledd og § 16 første ledd og barneloven § 10 siste ledd, skal fortsatt gjelde.

§ 38 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant skal § 5-13 andre ledd lyde:

(2) Regelen i første ledd gjelder ikke namsutlegg for krav på skatt og offentlig avgift. *Det samme gjelder namsutlegg for underholdsbidrag etter bidragsinnkrevingsloven § 13.*

2. I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre skal § 78 lyde:

§ 78 Gjennomføring av avgjerder om tilskot og gebyr. Tvangsgrunnlag.

Fostringstilskot krevjast inn av Innkrevingsentralen for fostringstilskot etter reglane i bidragsinnkrevingslova.

Avgjerd i tilskotssak er tvangsgrunnlag for utlegg. Avgjerda har rettsverknader og kan fullførast før ho er endeleg, om ikkje anna er fastsett. Oppfylingsfristen er tre dagar, om ikkje annan frist er fastsett.

Ei skriftleg avtale om tilskot er tvangsgrunnlag for utlegg når tilskot etter avtala vert kravd inn etter reglane i bidragsinnkrevingslova. Det same gjeld ei avgjerd om gebyr som nemnd i § 70 andre stykket.

Vert tilskot som er gjort opp, sett ned etter § 74 andre ledd eller § 76, kan den tilskotspliktige krevje at Innkrevingsentralen for fostringstilskot gjer frådrag i pålagt lønnstrekk m.m. på den måten og for dei terminane som sentralen finn rimeleg.

3. I lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott skal § 8 lyde:

§ 8 Tilbakekreving m.v.

For meget utbetalt forskott tilbakekreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven §§ 25 til 29.

4. I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 85 nytt tredje ledd lyde:

Bidraget skal betales på forskudd for hver måned, fra og med den måned kravet oppstår og ut den kalendermåned retten til bidraget faller bort, dersom ikke annet er avtalt eller fastsatt.

5. I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

I § 9-2 første og andre ledd erstattes ordet "oppfostringsbidrag" med ordet "underholdsbidrag".

§ 9-2 femte ledd skal lyde:

Underholdsbidrag innkreves av Trygdeetatens innkrevingsentral etter bidragsinnkrevingsloven.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 15. mars 2005

Sonja Irene Sjøli

leder

Karin S. Woldseth

ordfører

Vedlegg 1

Brev fra Arbeids- og sosialdepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 24. februar 2005

Ny bidragsinnkrevingslov - svar til Stortinget

Jeg viser til brev 18. februar 2005.

Til spørsmål 1

For at det skal være aktuelt å anvende motregningsbestemmelsene i forhold til arbeidstakere, må den bidragspliktige ha opparbeidet seg gjeld av en viss størrelse. Løpende bidrag vil normalt bli betalt frivillig eller ved utleggstrekk i lønn.

Det er videre en forutsetning at arbeidstakeren har krav på det offentlige som det kan motregnes i. I praksis vil arbeidstakere flest bare risikere motregning i krav på tilbakebetaling av for meget betalt forskuddsskatt, såkalt skattemotregning. Motregning vil også kunne tenkes i etterbetaling av trygdeytelser til livsopphold.

Når en arbeidstaker av ulike årsaker har pådratt seg bidragsgjeld, vil gjelden kunne nedarbeides ved et høyere trekk i lønn enn det løpende bidraget eller ved å ta utlegg i eiendom eller gjenstander som den bidragspliktige eier. Å øke trekket i lønn vil ofte være uheldig for arbeidstakeren på grunn av løpende faste utgifter. Skattemotregning vil i praksis kunne framstille seg som en mildere form for gjeldsinnkreving enn alternativene, samtidig som metoden også byr på klare fordeler for innkrevende myndighet (enkel oppgjørsmåte).

Reglene i dekningsloven til beskyttelse for debitor gjelder også for motregning.

Til spørsmål 2

Som nevnt i mitt tidligere brev, er det en nær sammenheng mellom forslaget i § 11 tredje ledd om innkreving mot nærstående og opplysningsplikten for nærstående etter § 21 tredje ledd. Opplysningsplikten er bare aktuell når det er aktuelt å foreta innkreving overfor nærstående. Dette vil være tilfelle der bidragspliktige arbeider i vedkommende nærståendes bedrift mot liten eller ingen godtgjørelse (dvs. liten eller ingen godtgjørelse som oppgis til beskatning mv.), og det ikke foreligger rimelig grunn til at vanlig godtgjørelse ikke gis. Unndragelse av bidragsplikten må ut fra de konkrete forholdene framtre som hovedformålet.

Når det på denne bakgrunn iverksettes innkreving mot nærstående, vil det, på samme måte som når det gjelder innkreving overfor bidragspliktige, kunne være aktuelt å be om økonomiske opplysninger for å lokalisere verdier som det kan tas utlegg i. Hensikten

er å effektivisere innkrevingen og sikre de angjeldende barna det underholdet de har krav på etter barneloven.

Jeg vil nok engang understreke at forslaget *ikke gir, og heller ikke er ment å gi, en generell opplysningsplikt for nærstående*. Opplysningsplikten gjelder utelukkende de få tilfelle der det framtrer som relevant å kreve inn bidraget hos nærstående. Dette vil ikke gjelde mer enn 5-10 tilfelle per år, og opplysningsplikten vil neppe bli gjort gjeldende i alle disse tilfellene.

Forslaget er et ledd i bestrebelsene for å finne tiltak der innkrevingen i dag er lite effektiv. Jeg viser i den forbindelse til mitt brev 15. februar 2005. Forslaget er rettet mot de marginale tilfellene, med usedvanlig lite samarbeidsvillige bidragspliktige, og det skal foreligge klare holdepunkter for bidragsunndragelse før det iverksettes innkreving mot nærstående. Det ligger i sakens natur at det må vises tilbakeholdenhet her.

Det er mulig at sammenhengen mellom innkreivingsbestemmelsen og bestemmelsen om opplysningsplikt kunne ha kommet klarere fram i loven. Dette kunne skje ved en omdisponering av reglene, slik at vilkåret om mistanke om bidragsunndragelse knyttes direkte til innkreivingsbestemmelsen, som uansett ville blitt praktisert på denne måten (i likhet med bestemmelsen i gjeldende lov § 8 første ledd om innkreving mot foreldre eller ektefelle). Opplysningsplikten for nærstående kunne da gjøres betinget av at det iverksettes innkreving mot disse personene.

Hensikten med de foreslåtte reglene er å sikre oppfyllelse av underholdsplikten etter barneloven ved at det innkreves bidragsmidler som kan fordeles videre til de berettigede. Når det gjelder spørsmålet om straff og bistand fra domstolene, er det tvilsomt om det vil kunne reises straffesak mot nærstående for medvirkning til bidragsunndragelse. Straffansvar vil dessuten neppe være et hensiktsmessig virkemiddel i denne sammenhengen. De samme grunner som gjør det nødvendig å utvise varsomhet i forhold til innkreving mot nærstående, synes i enda sterkere grad å gjøre seg gjeldende i forhold til straff. Videre vil en straffesak være tidkrevende og heller ikke uten videre føre til økt innbetaling av bidragsmidler. Den *bidragspliktiges* eget forhold vil imidlertid kunne være straffbart, og det tas årlig ut tiltale mot et lite antall bidragspliktige. I praksis anses dette som absolutt siste virkemiddel.

For ordens skyld gjør jeg oppmerksom på at både nærstående og den bidragspliktige selv vil kunne klage innkrevningstiltak inn for tingretten (namsretten), med anke til lagmannsretten og eventuelt Høyesterett. Domstolsapparatet vil derfor kunne komme inn i fullt monn i disse sakene. Rettsapparatet vil eksempelvis kunne oppheve et innkrevningstiltak mot nærstående som ubegrunnet. De nødvendige rettssikkerhetshensyn skulle derfor være ivaretatt.

Bidrag kan i dag kreves inn hos ektefelle eller foreldre når bidragspliktige arbeider i disse personenes bedrift mot liten eller ingen godtgjørelse, uten at dette har en rimelig forklaring. Denne adgangen brukes i svært få tilfelle. Den vesentlige funksjonen lig-

ger på det preventive plan. Det sies fra om at slike forhold ikke er akseptable, og at de aktuelle arrangementene heller ikke *vil* bli akseptert.

Dagens adgang til innkreving mot foreldre/ektefelle antas å dekke en stor del av behovet for slike virkemidler ved bidragsinnkrevningen. Det er imidlertid et klart behov for å likestille samboer med ektefelle. Utviklingen har dessuten ført med seg en større grad av kompleksitet i økonomiske forhold, og økte muligheter til smutthull for den som ønsker å unngå sine forpliktelser. Erfaringene i praksis viser derfor at det er behov for å *utvide* dagens adgang til innkreving mot nærstående, og forslaget i proposisjonen tar sikte på dette.

Vedlegg 2

Brev fra Arbeids- og sosialdepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 2. mars 2005

Ot.prp. nr. 18 for 2004-2005 - ny lov om innkreving av underholdsbidrag

Jeg viser til brev 1. mars 2005.

Jeg mener at proposisjonen ivaretar de nevnte forholdene på en tilfredsstillende måte. Dersom komiteen likevel mener at det er behov for å presisere de aktuelle bestemmelsene, kan det gjøres på følgende måte:

§ 11 tredje ledd endres til:

Bidrag pålagt en som arbeider i ektefellens, samboerens, foreldrenes eller andre nære slektingers be-

drift kan innkreves hos de nevnte personene. Dette gjelder bare dersom det er grunn til mistanke om at den eller de nærstående medvirker til forsømmelse av bidragsplikten.

§ 21 tredje ledd endres til:

Bidragspliktiges nærstående som det iverksettes innkreving mot etter § 11 tredje ledd, kan pålegges å gi Innkrevingsentralen opplysninger om sine arbeids-, inntekts- og formuesforhold. Innkrevingsentralen kan i slike tilfelle også kreve opplysninger om nærstående etter reglene i første og andre ledd.